

Multikulturalismus na půdě OSN a EU: stanoviska, proměny, řešení

Anotace:

Multikulturalismus je jevem moderní doby, který se může promítat do politiky, práva, kultury, hospodářství a řady dalších odvětví, může být a je ošetřován zákony a ustaveními na úrovni jednotlivých státních celků, avšak v době dvacátého století vznikly dvě zásadní integrační organizace – OSN a EU, které se k otázkám multikulturalismu musí stavět z pohledu nadnárodních a pokud možno nestranných, jako garanti k nimž je možné se odvolávat a na jejichž půdě je možné prodiskutovávat dílčí problémy soužití více etnik na jednom území. Projekt má dojít k zmapování jednání na toto téma a shromáždit usnesení, k nimž bylo v rámci těchto institucí dospěno, a konečně má také zohlednit nakolik našly uplatnění v praxi.

Klíčová slova:

Organizace spojených národů (OSN), Evropská unie (EU), multikulturalismus, 20. století

Popis projektu (hypotéza, cíle, metody):

Reálný stav a přístup nadnárodních integračních organizací OSN a EU se nutně musí odrážet od sjednaných norem a iniciativy jejich představitelů. Na základě právních pramenů, proklamací a dalších dokumentů by mělo být možno zjistit, kdo a jakým způsobem se multikulturálními otázkami v rámci těchto institucí zabýval, k jakým výsledkům dospěl a jak se tyto iniciativy odráží případně i do dnešních dnů.

Otázku multikulturalismu či kulturní diverzity, jak je také tento problém nazýván, se odráží již v základních dokumentech. V rámci OSN se například jedná o tzv. Cíle udržitelného rozvoje, které byly výsledkem tříletého procesu vyjednávání, který začal na Konferenci OSN o udržitelném rozvoji v roce 2012 v Riu de Janeiro. Na formulaci SDGs se podílely všechny členské státy OSN, zástupci občanské společnosti, podnikatelské sféry, akademické obce i občané ze všech kontinentů. Agendu udržitelného rozvoje oficiálně schválil summit OSN 25. září 2015 v New Yorku v dokumentu *Transforming our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development* (Přeměna našeho světa: Agenda pro udržitelný rozvoj 2030), jehož součástí jsou i Cíle udržitelného rozvoje (SDGs).¹ Konkrétně v posledním cíli 17 *Partnerství ke splnění cílů* je jasně naznačeno, že respektování odlišných etnických hodnot a zužitkování jejich kvalit, povede k prosperitě jak na úrovni finanční, technologické, tak třeba obchodní.²

Ke zvýraznění multikulturálních otázek a k jejich zpopularizování řekněme na kulturní úrovni, se zasadila bulharská politička a generální ředitelka UNESCO Irina Bokova a z její iniciativy je tedy od roku 2003 pravidelně 21. květen označen jako Světový den pro kulturní odlišnost,

---

¹ *Cíle udržitelného rozvoje*. UN Information Centre Prague. Online: <http://www.osn.cz/osn/hlavni-temata/sdgs/> (cit.: 27. 11. 2018).

² *Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015*. Online: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (cit.: 27. 11. 2018).

dialog a rozvoj (či jako Světový den kulturní rozmanitosti).³ Ve zpravodajích OSN a jejich partnerů se často v souvislosti s tímto dnem připomínají výhody multikulturalismu a body, pro veřejnost stručně shrnuty v heslech jako Podpora udržitelných systémů kulturního řízení“, nebo „Dosažení vyváženého toku kulturních statků a služeb a zvýšení mobility umělců a profesionálů z oblasti kultury“,⁴ to vše pod záštitou dodržování a podpory lidských práv a základní svobod, na která je kladen zejména na mezinárodní půdě apel již od roku 1945. UNESCO je vůbec další organizací, která se věnuje přenesení koncepcí multikulturalismu do kulturního odvětví, a to zejména v duchu rovnoprávného přístupu a výhod.⁵ Stará se taky o zveřejňování dokumentů, v nichž je jasně stanoven obsah jednotlivých pojmů, např. identita, diverzita či pluralismus, tak jak je mezinárodními institucemi chápán.⁶

S odvoláním na obecné cíle boje proti jakékoli diskriminaci, vyzdvihla koncepce multikulturalismu např. i třetí komise Valného shromáždění OSN dne 7. listopadu 2005 a zabývala se řadou příkladů diskriminace v různých částech světa (Nepál, Pákistán, Arménie, Egypt ad.).⁷ Můžeme vysledovat, že jako úspěch respektování kulturní diverzity byl vymezován zástupci OSN příklad Austrálie nebo Kanady.⁸ Z nich mnohokrát odvozovaly další podstatná východiska pro úspěšnou budoucnost celé koncepce, jejíž zachování má být klíčové pro jakýkoli další rozvoj lidstva jako celku.

V posledních letech hlavně v souvislosti s migračními problémy a s integrací přistěhovalců do evropských zemí, se objevili na úrovni EU otázky nakolik je možné kulturní diverzitu akceptovat a v jakých odvětvích, aby byla skutečně přínosem jak pro migranty, tak pro domácí občany.⁹ Neboť na reálné úrovni jednotlivých národních politik byly prvky multikulturalismu přijímány mnohdy rozporuplně až zamítavě a obyvatelstvo řady zemí se s nimi často nemohlo sžít, naopak mnohem více preferovalo anti-imigrantské postoje, zejména proti muslimským přistěhovalcům, vynořila se záhy z různých koutů EU kritika tohoto konceptu.¹⁰ Někdy

---

³ Bokova, Irina: *Message... Director-General of UNESCO on the occasion of the World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development*. Create: 27. 5. 2017. Online: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002482/248268E.pdf> (cit.: 27. 11. 2018).

⁴ World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development. UN web. Online: <http://www.un.org/en/events/culturaldiversityday/> (cit.: 27. 11. 2018)

⁵ The Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions. UNESCO Diversity od Cultural Expressions. Online: <https://en.unesco.org/creativity/convention> (cit.: 27. 11. 2018).

⁶ *Universal Declaration on Cultural Diversity*. UN documents. Online: <http://www.un-documents.net/udcd.htm> (cit.: 27. 11. 2018).

⁷ *ACCEPTANCE OF MULTICULTURALISM AT HEART OF GLOBAL FIGHT AGAINST DISCRIMINATION, THIRD COMMITTEE TOLD*. United Nations Web. Online: <https://www.un.org/press/en/2005/gashc3835.doc.htm> (cit.: 27. 11. 2018).

⁸ *Cultural Diversity: the United Nations' Role into the Future*. Australian Government. Online: <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/settlement-services/programs-policy/a-multicultural-australia/programs-and-publications/1995-global-cultural-diversity-conference-proceedings-sydney/cultural-diversity-the-united-nations-role-into-the-future> (cit.: 27. 11. 2018).

⁹ Srov. *Promoting Migrant Integration for a Powerful, Diverse and Multicultural Europe*. EPAL. Online: <https://ec.europa.eu/epale/en/content/promoting-migrant-integration-powerful-diverse-and-multicultural-europe> (cit.: 27. 11. 2018) a článku *Culture in the European Union*. European Union. Online: https://europa.eu/european-union/topics/culture_en (cit.: 27. 11. 2018).

¹⁰ 15) Hellyer, H. A.: *Muslims and Multiculturalism in the European Union*. Journal of Muslim Minority Affairs 3, 2006, roč. 26, abstract.

dokonce konstatování typu "Failure of multiculturalism".¹¹ Těmto postojům by se projekt samozřejmě také věnoval.

Projekt by tedy měl za cíl zmapovat, nakolik byla od 90. let do nedávné minulosti v působení OSN a EU zohledňována otázka multikulturalismu. Za využití metod dějin práva, politických i sociokulturních dějin bude cílem vysledovat, které zákony, stanovy a usnesení, z podnětu jakých členů OSN a EU, se otázkám multikulturalismu věnovaly. Cílem bude také vysledovat pro které situace používali jednotliví politici jakou argumentaci s ohledem na diskurz v dané době. Vyzkoumaná teoretická část bude konečně doplněna o komparaci se stavem reálným, tedy s praktickými výsledky a dopady jednotlivých usnesení, nakolik byly naplňovány a jaké problémy se záhy objevily, jak na ně reagovali zejména novináři a veřejnost.

Vyjma základních historiografických metod souvisejících se všemi výše uvedenými přístupy bádání (dějiny práva a správy, politické, sociální a kulturní dějiny), bude kladen důraz na metodu komparativní (srovnání teoretických plánů a reálných vyústění) a metodu diskurzivní.

Rozvržení práce:

K dosažení výše uvedených cílů, bude zapotřebí sestavit minimálně pětičlenný tým z odborníků na výše uvedená historiografická odvětví. Bude třeba si rozvrhnout, kdo a za jakým účelem navštíví jaký archiv, bude třeba vytvořit rešerše a soupisy adekvátních pramenů. Nezbytné bude prohledat digitální archiv United Nations Archives a zjistit, které prameny jsou dostupné online a v jaké podobě. Během jednoho roku bude poté tento tým spolupracovat s potřebnými institucemi a jejich pracovníky během reálného bádání. Bude nepochybně třeba několikrát navštívit také zahraničí.

Následovat bude roční analýza získaných pramenů a společná interpretace. Společná příprava a redakce článků pro české, případně i zahraniční odborné časopisy z oblasti historie, ale případně i práva apod. Vědeckých článků různého rozsahu by mělo být od každého odborníka minimálně pět. Tato fáze výzkumu a odborné tvorby by měla být završena vytvoření finální zprávy, v níž bude naplno zohledněno, zda byla naplněna hypotézy a cíle projektu, případně s jakými neočekávanými komplikacemi se plnitelé projektu setkali. Důležité bude také zohlednit jaké kontakty v rámci projektu navázali, např. s pracovníky institucí podléhajících OSN či EU.

Dvouletá fáze badatelská bude mít konečně poslední roční přesah, během kterého se budou členové týmu zabývat tvorbou knihy, která bude výsledky projektu čtivým způsobem a s apelem na současné poměry v OSN a EU, představovat problematiku veřejnosti. Kniha by měla splňovat odborné parametry (citace, seznam literatury ad.), avšak měla by být použitelná i pro méně náročnější čtenářstvo (zejména vysokoškolské, případně i středoškolské studenty). Důležité bude v této fázi navázat kontakt s nejvýhodnějším nakladatelstvím, knihu sestavit a připravit na vydání v českém jazyce, do maximálně dvou let potom i v angličtině pro širší publikum zahraniční.

---

¹¹ THE "FAILURE OF MULTICULTURALISM" IN THE EUROPEAN UNION. IDENTITY-SECURITY NEXUS. EU MEMBER STATES – COMPARATIVE VIEW. SECTION: COMMUNICATION AND PUBLIC RELATIONS. Online: <https://old.upm.ro/ldmd/LDMD-01/Cpr/Cpr%2001%2038.pdf> (cit.: 27. 11. 2018).

Rozpočet odhadovaných nákladů:

50.000,- na cestování a výdaje spojené s bádáním v archivech, knihovnách ad. tzv. paměťových institucích.

200.000,- na publikační činnost, včetně výdajů spojených s vydáním knihy pro veřejnost.

Bibliografie:

- 1) Havlová, Radka: *Kulturní pluralita současného světa II*. Vyd. 2. Praha: Oeconomica, 2006.
- 2) Kennedy, Paul M. - Šerá, Markéta: *Parlament světa: OSN a hledání světové vlády*. Praha 2009.
- 3) Koenig, Matthias a P. F. A. de Guchteneire: *Democracy and human rights in multicultural societies*. Aldershot 2007.
- 4) *Learning to live together: have we failed?: a summary of the ideas and contributions arising from the fourteenth session of UNESCO's International Conference on Education*, Geneva, 5-8 September 2001. Geneva: UNESCO, International Bureau of Education, [2003].
- 5) *Perspektivy občanské společnosti v integrující se Evropě: sborník z konference uspořádané dne 29. května 2001 Centrem pro evropská studia při Katedře filozofie a občanské výchovy Pedagogické fakulty MU v Brně*. Ed.: Marta Goňcová. Brno 2001. Sborník prací Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Řada evropských studií.
- 6) Bokova, Irina: *Message... Director-General of UNESCO on the occasion of the World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development*. Create: 27. 5. 2017. Online: <http://unesdoc.unesco.org/images/0024/002482/248268E.pdf> (cit.: 27. 11. 2018).
- 7) *Resolution adopted by the General Assembly on 25 September 2015*. Online: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E (cit.: 27. 11. 2018).
- 8) *Why does cultural diversity matter?* United Nations Web. Online: <http://www.un.org/en/events/culturaldiversityday/> (cit.: 27. 11. 2018).
- 9) *ACCEPTANCE OF MULTICULTURALISM AT HEART OF GLOBAL FIGHT AGAINST DISCRIMINATION, THIRD COMMITTEE TOLD*. United Nations Web. Online: <https://www.un.org/press/en/2005/gashc3835.doc.htm> (cit.: 27. 11. 2018).
- 10) *Universal Declaration on Cultural Diversity*. UN documents. Online: <http://www.un-documents.net/udcd.htm> (cit.: 27. 11. 2018).
- 11) *Promoting Migrant Integration for a Powerful, Diverse and Multicultural Europe*. EPALE. Online: <https://ec.europa.eu/epale/en/content/promoting-migrant-integration-powerful-diverse-and-multicultural-europe> (cit.: 27. 11. 2018)
- 12) *Culture in the European Union*. European Union. Online: https://europa.eu/european-union/topics/culture_en (cit.: 27. 11. 2018).
- 13) Taşpınar, Ömer: *Multiculturalism and Integration in Europe*. Brookings. Online: <https://www.brookings.edu/opinions/multiculturalism-and-integration-in-europe/> (cit.: 27. 11. 2018).
- 14) *If European Identity is the Question, is Multiculturalism the Answer? Dépasser les frontières*. Online: <http://www2.cnrs.fr/en/260.htm> (cit.: 27. 11. 2018).

- 15) Hellyer, H. A.: *Muslims and Multiculturalism in the European Union*. Journal of Muslim Minority Affairs 3, 2006, roč. 26, abstract. Online: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13602000601141315?scroll=top&needAccess=true> (cit.: 27. 11. 2018).
- 16) Kait Bolongaro: *Is multiculturalism good for Europe?* Aljazeera. Online: <https://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2013/12/multiculturalism-good-europe-2013123045413908478.html> (cit.: 27. 11. 2018).
- 17) *THE "FAILURE OF MULTICULTURALISM" IN THE EUROPEAN UNION. IDENTITY-SECURITY NEXUS. EU MEMBER STATES – COMPARATIVE VIEW. SECTION: COMMUNICATION AND PUBLIC RELATIONS*. Online: <https://old.upm.ro/ldmd/LDMD-01/Cpr/Cpr%2001%2038.pdf> (cit.: 27. 11. 2018).
- 18) Malik, Kenan: *The Failure of Multiculturalism*. Foreign Affairs. Online: <https://www.foreignaffairs.com/articles/western-europe/failure-multiculturalism> (cit.: 27. 11. 2018).
- 19) Inglis, Christine: *Multiculturalism: new Policy Responses to Diversity*. Online: <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001055/105582e.pdf> (cit.: 27. 11. 2018).
- 20) *The Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions*. UNESCO Diversity od Cultural Expressions. Online: <https://en.unesco.org/creativity/convention> (cit.: 27. 11. 2018).
- 21) Cultural Diversity: the United Nations' Role into the Future. Australian Government. Online: <https://www.dss.gov.au/our-responsibilities/settlement-services/programs-policy/a-multicultural-australia/programs-and-publications/1995-global-cultural-diversity-conference-proceedings-sydney/cultural-diversity-the-united-nations-role-into-the-future> (cit.: 27. 11. 2018).